

Svi znaju sve (Todos lo saben, 2018, režija Asghar Farhadi)

Prošlost koja ne prolazi

U vremenu obilježenom političkim i obiteljskim skandalima raznoraznih VIP-ova, kad nas mediji uvjeravaju da su pojmovi „ljubav mog života“ i „čast“ relikvije prošlosti, Farhadi u filmu koji je naizgled hibrid sapunice i krimića, a zapravo psihološka drama, progovara kako se mode, navike i ritmovi življenja doduše mijenjaju, ali suštinske ljudske dinamike – obiteljska isprepletenost sa svim pripadajućim utezima, ljubav prema djetetu i privrženost mladosti i prošlosti – opstaju. Međutim, samo rijetki su pozvani da te vrijednosti brane zalogom vlastite egzistencije, vezani nevidljivom sponom moralne obaveze.

Smješten u ruralnoj Španjolskoj, kamerom koja vijuga nedoglednim krajolicima, kamenim trgovima, vinogradima i hladovitim starinskim sobama, film nas u prvom, podužem dijelu, prebacuje u dobra stara vremena obiteljskih ručkova, grljenja, poljubaca i raskošnih svadbi. Cinični, kakvi smo postali, krajičkom uma pitamo se – što je ovo, sladunjavi ljubić? – a već znamo odgovor. Ta idila ne može potrajati. Jer mi kolektivno više ne vjerujemo u dobrotu, sklad ni idilu.

Prva naznaka drame scena je u zvoniku crkve u kojoj se odvija vjenčanje, razlog okupljanja obitelji i prijatelja. Kamera zumira veliki sat na zidu u čije se prazno lice muklim lepetom zalijeću golubovi, što uz okretanje hrđavih zupčanika simbolizira neumitnost ljudskog usuda. Dok između dvoje mladih, Irene i Filipea, pršti privlačnost otkriva se prvi detalj kobnog zapleta – u zid su urezani inicijali drugo dvoje ljubavnika, prije njih - majka mlade protagonistice, Laura, i kućni prijatelj Paco voljeli su se dugo i strastveno.

Odatle, film hvata zalet krimića. Usred svadbenog pira nestaje struje, u nastaloj zbrci Laura otkriva da joj je kći Irene nestala. Mrak, kiša, vjetar, studen, lupa vrata, strah i očaj uvode nas u potragu za nestalom djevojkom koju preuzima, a tko bi? - obiteljski prijatelj Paco, nekadašnja ljubav Ireneine majke. Odmata se klupko neriješenih obiteljskih kivnji i razotkriva tajna koju očito znaju svi osim samoga Paca.

Tajna je to koja ga stavlja na muke donošenja odluke, a izbora zapravo nema – samo jedna je prava. Ona koja proizlazi iz njegove moralne obaveze, premda zna da će njome izgubiti sve što je navikao nazivati svojim. Majstor točke loma u kojoj s protagonista otpada sve čime se prikazuje svijetu i ostaje samo on, sveden na голу suštinu svog identiteta, Farhadi vješto vodi Paca do tog trenutka kad s njega otpada sve i svi, ostaje samo on i odluka koju je donio.

Pranje trga u zadnjoj sceni daje naslutiti da kraj filma nije i kraj života i da ova priča povlači za sobom još mnoge posljedice. Vječita voda što pršti vječitim kamenom i filmskim ekranom, simboličko je čišćenje od prošlih grijeha. Ali očišćen, prostor se otvara novim grijesima koji proizlaze iz onih minulih jer prošlost ne prolazi, ona samo poprima drugačije oblike.